

**การจัดการรายจ่าย และเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่าต้อม
อำเภอบำรุง จังหวัดลำพูน**
**Management Payout and Increase income Integrated in Sufficiency Economy, Tumboon Thatum,
Amphur Pasang, Lamphun Province**

เอนก ชิตเกษร¹ พรณนุช ชัยปิ่นชนะ²
^{1,2}สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
E-mail: Anake_c @payap.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของระบบการเงินภายในครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการ และเพื่อศึกษาและกำหนดแนวทางการจัดการในการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการดำเนินงานใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย และเวทีเสวนา อีกทั้งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยการดำเนินงานตามแบบและการลงมือปฏิบัติตามหลักวงจร P-D-C-A ได้แก่ การวางแผน การทดลองปฏิบัติ วิเคราะห์ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสารภีชัย และบ้านไร่ป่าคา เป็นตัวแทนของประชากรตำบลท่าต้อม อำเภอบำรุง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าปัญหา อุปสรรคของระบบการเงินภายในครัวเรือนของชุมชนตำบลท่าต้อม มีรายได้หลักจากการเกษตรได้แก่ลำไยและข้าว ซึ่งผลผลิตและราคาผลผลิตมีความผันผวน ส่วนรายได้เสริมจากการทำกิจกรรมมีปริมาณผลผลิตน้อยและคุณภาพต่ำจึงไม่สามารถสร้างรายได้ได้อย่างจริงจัง ปัญหาด้านรายจ่าย ชุมชนไม่มีความเข้าใจพฤติกรรมรายจ่ายของครัวเรือนอย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ให้ความสำคัญต่อการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ส่งผลให้ไม่สามารถวางแผนการลดรายจ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนมีดังนี้ 1) ปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต้องมีพื้นฐานความเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง และปัจจัยด้านกระบวนการกลุ่มของชุมชนและการมีผู้นำที่มีความเข้มแข็ง 2) ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยทางกายภาพของชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่สามารถนำไปสู่การสร้างรายได้ ปัจจัยกระบวนการจัดการชุมชนที่มีประสิทธิภาพเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยดำเนินการจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการ รวมทั้งดำเนินการวางแผนและกระตุ้นให้มีการดำเนินงานตามแผน และปัจจัยจากการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ สำหรับผลการศึกษาแนวทางการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักและการยอมรับถึงประโยชน์ของการบันทึกบัญชีครัวเรือน การกำหนดแผนกิจกรรมเพื่อดำเนินการลดรายจ่ายตามข้อมูลจากการบันทึกบัญชีครัวเรือน การดำเนินกิจกรรมตามแผนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น การเสริมประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทาง

วิชาการเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรม การประเมินผลกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินกิจกรรมในรอบต่อไป อีกทั้งมีมาตรการในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การออมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, การจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้

Abstract

This study to examine obstacles and threats, and to analyze the factors leading to the success of the financial system within the household based on the analysis and synthesis of household expenditure and revenue account under the participation of the community. To analyze the factors that influence the success in expenditure management and increasing revenue integrated with the sufficiency economy approach. To study and set the guidelines for the management of expenditure decrease and revenue increase based on the sufficiency economy approach. The research instruments are in-depth interviews, focus groups, and focus group brainstorming discussions. In addition, there is a community learning process which is created by visiting the best practice community and practicing the P-D-C-A cycle. This cycle consists of plan, do, check and act. This P-D-C-A cycle was implemented in 2 villages: Bann Saraphi Chai and Bann Rai Pa Ka, Tumboon Thatum, Amphur Pasang, Lamphun The result showed that the obstacle of household financial system was the stagnant of main income arriving from the products and cost and the extra income based on the agriculture had the low number of products with low quality, it could not fully increase the income. As of the expenses showed that the villagers had no clear understanding of expense behavior since they neglected the household record. Then, it caused the inefficient cost reduction plan. Analysis of the factors influencing the success of expense management and integrated cash increase indicated as (1) the basic factors of the success are consisted of the personal factor with the basic

understanding of self-sufficiency lifestyle and the community process factor and the strong leader and (2) the factors promoting success are consisted of physical community factor which is resources as well as wisdom leading to the income, The factor of effective community process management emphasizes more on community cooperation. It starts from forming committee, planning, acting followed the plan with monitoring as well as evaluating to the work improvement and the factor of integrated work of all level of organization. The aspect of the guideline for integrated expense and income management as Sufficiency Economy philosophy started from creating awareness and acceptance of the household account record, planning the activities for expense reduction based on the household account, acting as the plan with the community cooperation focused on resources and local wisdom, supporting the efficacy by develop new academic knowledge as the tools in activity driven, evaluating the activities for finding problems and obstacles, improving for the future work along with setting the rules in encouraging and supporting the continuous performance which can lead to the sustainable saving.

Keywords: Sustainable economy village, Management Payout and Increase income

1. บทนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” [1] เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย โดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนตำบลท่าด้อม อำเภอบางช้าง จังหวัดลำพูน เป็นตำบลหนึ่งที่ได้ร่วมกันส่งเสริมให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยส่งเสริมให้มีการพึ่งตนเอง ในการประกอบอาชีพหลัก และประกอบอาชีพเสริม

ส่งเสริมการออมทรัพย์ จึงทำให้เกิดกลุ่มอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เลี้ยงโคขาวลำพูน ซึ่งโคพันธุ์ขาวลำพูนนั้นเป็นโคพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดลำพูนที่หายากและที่สำคัญโคขาวลำพูนเป็นโคที่มีลักษณะที่ดีจะใช้เป็นพระโคสำหรับราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ซึ่งชาวบ้านได้มีการอนุรักษ์พันธุ์โคไว้ และปัจจุบันสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์โคขาวลำพูนที่หาได้ยาก นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งกลุ่มนารวมทำการปลูกข้าวเพื่อบริโภคเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเป็นการสนองนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงและทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ [2] มีการรวมกลุ่มของกลุ่มสตรีแม่บ้านทำเพื่อเป็นอาชีพเสริมของชุมชนโดยการผลิตถัณฑ์น้ำพริกปลาสุตรสมุนไพรโบราณเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มและเป็นการเพิ่มศักยภาพ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าชาวบ้านตำบลท่าด้อมจะมีทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม แต่รายได้ที่ได้รับกลับไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าด้อม ร่วมกับ พัฒนาชุมชนอำเภอบางช้าง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และศูนย์เรียนรู้ตำบลท่าด้อม จึงพยายามขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพึ่งตนเองอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้ชุมชนยังคงประสบปัญหาเรื่องภาวะหนี้สิน ยิ่งไปกว่านั้นชุมชนเองเคยลงบันทึกบัญชีครัวเรือนจากที่หน่วยงานราชการได้เข้ามาแจกสมุดบัญชีครัวเรือนมาแล้วครั้งหนึ่ง ซึ่งชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการบริการการเงินของครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบันทึกบัญชีครัวเรือนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวทางสู่ความพอเพียง [3] จะทำให้รู้จักประมาณตน มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสติในการดำรงชีวิต การวางแผนที่ดีจะต้องมีการจดบันทึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาหาวิธีการเพิ่มรายรับและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น การจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด คิดก่อนใช้เป็นการเริ่มต้นการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอมี พอกิน ไม่มีหนี้สิน [4] ซึ่งชาวบ้านบ้านสารภีชัยและบ้านไร่ป่าคาเคยบันทึกบัญชีครัวเรือนแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการนำระบบบัญชีครัวเรือนมาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์การบริหารการเงินภายในครัวเรือนของสมาชิก เพื่อให้ครัวเรือนเกิดความตระหนักถึงภาวะรายรับ รายจ่าย ปัญหาหนี้สินและในขณะเดียวกัน ได้ทำการศึกษหาแนวทางในการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ โดยการพัฒนาด้านอาชีพ และการพัฒนาด้านการตลาด นอกจากนั้นเมื่อชุมชนได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ในการพัฒนากลุ่มอาชีพให้เกิดความยั่งยืน โครงการวิจัยนี้ยังมุ่งเสริมสร้างให้ชุมชนสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง โดยการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน เนื่องจากการออมทรัพย์เพื่อการผลิตถือเป็นกิจกรรมหนึ่งในงานพัฒนาเศรษฐกิจชนบท เพื่อระดมเงินทุนไว้ใช้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

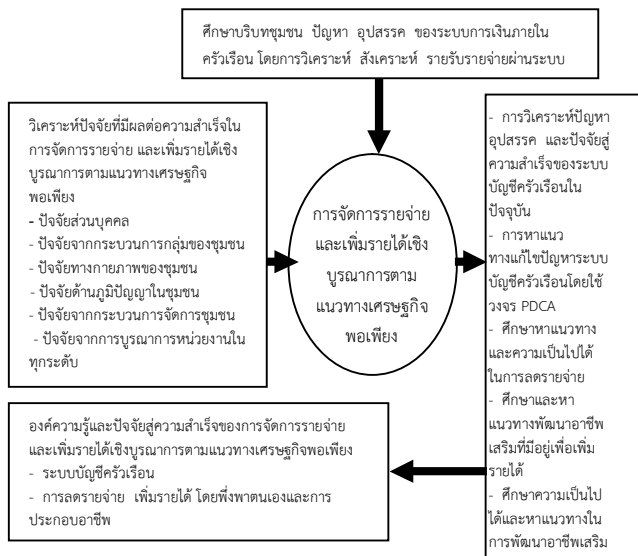
ดังนั้นโครงการวิจัยการจัดการรายจ่าย และเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่าด้อม อำเภอบางช้าง จังหวัดลำพูน จึงเป็นโครงการที่มุ่งหวังให้ผลของงานวิจัยประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน มุ่งเน้น การจัดการรายจ่าย และเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านการพัฒนากิจกรรมควบคู่กันทั้งสามด้าน ได้แก่ การทำบัญชี

ครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รายรับ รายจ่าย ของแต่ละครัวเรือน หลังจากนั้นจึงหาแนวทางในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยการพัฒนาอาชีพ และการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ พร้อมกันนั้น ได้พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม ถือว่าเป็นการส่งเสริมให้เกิดแนวทางในการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ทำให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนาระบบบูรณาการโดยเกิดจากความร่วมมือของชุมชนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของระบบการเงินภายในครัวเรือน
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการรายจ่าย และเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 เพื่อศึกษาและกำหนดแนวทางการจัดการรายจ่ายและ เพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) การดำเนินงานใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อยและเวทีเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็น อีกทั้งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยการดูงานชุมชนต้นแบบและการลงมือปฏิบัติตามหลักวงจร P-D-C-A ได้แก่ การวางแผน การทดลองปฏิบัติ วิเคราะห์ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการคัดเลือกจากหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเองอยู่แล้ว และเป็นหมู่บ้านที่มีผลการจัดระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหมู่บ้านพออยู่พอกิน ได้แก่ หมู่บ้านสารภีชัย และหมู่บ้านไร่ป่าคา หลังจากนั้น ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมภายในหมู่บ้าน ที่เป็นลักษณะของการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มด้านการเกษตร และ กลุ่มพึ่งตนเอง รวมทั้งผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้านบ้านสารภีชัยจำนวน 58 ครัวเรือน บ้านไร่ป่าคาจำนวน 110 ครัวเรือน และทำการดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและประสานงานขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตุม และพัฒนาชุมชนอำเภอป่าซาง

ขั้นตอนที่ 2. ทบทวนจากรายการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงภาคสนามเพื่อรวบรวมจัดเก็บข้อมูล ศึกษาบริบทชุมชน ปัญหา อุปสรรค ของระบบการเงินภายในครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชี

ขั้นตอนที่ 3. จัดประชุมเสวนาและจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ระหว่างผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน พัฒนาชุมชน อำเภอป่าซาง และทีมผู้วิจัย เพื่อวิเคราะห์ SWOT [5] ของหมู่บ้าน ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พร้อมกับระดมความคิดเห็นในการหาแนวทางการเสริมสร้างจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน ฉกฉวยโอกาส และ หลบหลีกอุปสรรค

ขั้นตอนที่ 4. จัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน พัฒนาชุมชนอำเภอป่าซาง และทีมผู้วิจัย ศึกษาปัญหา อุปสรรค และวิเคราะห์ปัจจัยสู่ความสำเร็จของระบบการเงินภายในครัวเรือน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือน โดยมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 5. จัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการดำเนินงาน การศึกษาและวิเคราะห์หาแนวทางในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้โดยการพัฒนาด้านอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 6. จัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการดำเนินงาน การหาแนวทางแก้ไขปัญหาระบบบัญชีครัวเรือนโดยใช้วงจร PDCA ศึกษาหาแนวทางและความเป็นไปได้ ในการลดรายจ่าย ศึกษาและหาแนวทางพัฒนาอาชีพเสริมที่มีอยู่เพื่อเพิ่มรายได้ ศึกษาความเป็นไปได้และหาแนวทางในการพัฒนาอาชีพเสริมใหม่ ๆ

ขั้นตอนที่ 7. คณะกรรมการฯ และชุมชนดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนเกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในระหว่างดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 8. จัดทำรายงานสรุปแผนการพัฒนาศึกษาหาแนวทางและความเป็นไปได้ ในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ศึกษาและหาแนวทางพัฒนาระบบการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการออมทรัพย์

ขั้นตอนที่ 9. คณะกรรมการฯ และชุมชนเกิดองค์ความรู้และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง- ระบบบัญชีครัวเรือน- การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยพึ่งพาตนเองและการประกอบอาชีพ

ขั้นตอนที่ 10. จัดประชุมร่วมกันระหว่าง ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชน ชาวบ้าน และทีมผู้วิจัยเพื่อช่วยกันตรวจสอบ และพิจารณาการดำเนินการ และร่วมกันคิดให้เสนอแนะแนวทางในการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้้อย่างยั่งยืน

5. ผลการศึกษา

ผลการดำเนินโครงการวิจัยการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้มุ่งเน้นการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่าย

ของแต่ละครัวเรือน หลังจากนั้นจึงหาแนวทางในการลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ ด้วยการพัฒนาอาชีพและการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดแนวทางในการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ทำให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยเกิดจากความร่วมมือของชุมชน ผลจากการดำเนินกิจกรรมทำให้ชุมชนตำบลท่าด้อมเกิดความตระหนักและเห็นประโยชน์จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือน และนำผลที่ได้เป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงกิจกรรมการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของครัวเรือน นำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองด้วยการออมทรัพย์ นอกจากนี้ในการจัดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ด้วยวิธีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหันมาพึ่งพาตนเองมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มรายได้ด้วยการประกอบอาชีพเสริมได้อย่างยั่งยืนนั้น วิธีการต่าง ๆ มีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการใช้ ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งทุนทางสังคมที่มีอยู่ภายในชุมชนนั้น สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคของระบบการเงินภายในครัวเรือน สรุปผลได้ดังนี้
ด้านรายได้ โดยแบ่งรายได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่

รายได้จากการเกษตร ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคของชาวบ้านตำบลท่าด้อม พบว่า ชาวบ้านตำบลท่าด้อมมีรายได้น้อย โดยส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการทำสวนลำไย โดยรายได้เฉลี่ย/คน/ปี 44,085 บาท และประสบปัญหาภาวะหนี้สิน

- ชาวบ้านตำบลท่าด้อมมีปัญหาด้านแหล่งน้ำที่ไม่สามารถรองรับการเกษตรได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการจัดการแหล่งน้ำยังขาดประสิทธิภาพ
- ราคาผลผลิตลำไยแต่ละปีผันผวน จึงไม่สามารถคาดการณ์รายได้ได้อย่างแน่นอน และที่ผ่านมาพบว่ารายได้หลังหักค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยมีส่วนต่างในระดับต่ำ โดยหากปีใดราคาผลผลิตลำไยอยู่ในระดับต่ำมาก ชาวบ้านจะเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการลดต้นทุนการบำรุงดูแลต้นลำไย ทำให้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตในระยะยาว และส่งผลให้ผลผลิตลำไยในปีถัดไปโดยเฉลี่ยต่อสวนมีขนาดผลเล็กลง ทำให้ขายได้ในราคาต่ำ
- ชาวบ้านตำบลท่าด้อมส่วนใหญ่ทำนาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือน โดยจะทำการจำหน่ายผลผลิตในส่วนที่เหลือจากการบริโภคซึ่งมีปริมาณไม่มาก
- การปลูกมันฝรั่ง มีต้นทุนในการเพาะปลูกและต้นทุนในการดูแลสูง จึงทำให้รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
- แหล่งที่มาของรายได้จากการทำกิจกรรม เช่น เลี้ยงไก่ ปลา หมู กบ เป็ด และห่าน ชาวบ้านไม่มีการรวมกลุ่มในดำเนินการ จึงทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการส่งเสริมทางวิชาการจากหน่วยงานราชการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยและคุณภาพต่ำ ไม่สามารถทำการตลาดได้อย่างจริงจัง อันส่งผลกระทบต่อโอกาสในการสร้างรายได้เพิ่มในอนาคต

รายได้นอกภาคการเกษตร

- ชาวบ้านตำบลท่าด้อมมีประกอบอาชีพรับจ้างตัดเย็บผ้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ามีรายได้ไม่แน่นอนเนื่องจากปริมาณงานขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นบุคคลภายนอกพื้นที่
- ชาวบ้านตำบลท่าด้อมมีภูมิปัญญาแต่ถูกลดความสำคัญลงโดยหันไปประกอบอาชีพด้านการเกษตรและรับจ้างแทน ขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพให้การนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในหมู่บ้านมาก่อให้เกิดรายได้เสริม
- หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่การศึกษาน้อยและความสามารถการอ่านออกเขียนได้อยู่ในระดับต่ำ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความรู้

ด้านรายจ่าย

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคของชาวบ้านตำบลท่าด้อมด้านรายจ่าย พบว่า

- ชาวบ้านตำบลท่าด้อมยังไม่มี ความเข้าใจพฤติกรรมการจ่ายของครัวเรือนอย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ให้ความสำคัญในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ส่งผลให้ไม่สามารถนำไปสู่การวางแผนการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น
- ชาวบ้านตำบลท่าด้อมส่วนใหญ่มีค่านิยมในการใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำบุญและการจัดงานเช่นงานศพ โดยจะต้องจัดเลี้ยงอย่างดี ทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก นอกจากนั้นการร่วมทำบุญของผู้เข้าร่วมงานจะต้องร่วมทำบุญในจำนวนมาก

ด้านการออม

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคของชาวบ้านตำบลท่าด้อมด้านการออม พบว่า

- ขาดมาตรการและสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านเกิดการออม แม้ว่าจะมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในตำบลหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มออมเงินวันละ 1 บาท กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ ส่งผลให้จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการไม่มีการขยายตัวเพิ่ม และจำนวนการออมไม่เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลท่าด้อม แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1. ปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ
2. ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จ

1) ปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ
ประกอบด้วย 2 ปัจจัยได้แก่

- ปัจจัยส่วนบุคคล ชาวบ้านตำบลท่าด้อมต้องมีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ต้องมีความตระหนักและสร้างแรงผลักดันจากภายในตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้นแต่ละบุคคลจะต้องมีกระบวนการคิดเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลมาประกอบในการตัดสินใจ และดำเนินการต่าง ๆ เป็นเงื่อนไขความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ปัจจัยด้านกระบวนการกลุ่มของชุมชนตำบลท่าด้อมที่มีผู้นำที่มีความเสียสละ และมุ่งมั่นส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินการแบบฉันทามติ เป็นเงื่อนไขคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่

- ปัจจัยทางกายภาพของชุมชนตำบลท่าด้อม ที่สามารถนำมาปรับใช้ในกิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ได้แก่ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ มีแหล่งน้ำที่เพียงพอ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ช่วยเสริม เช่น ในแหล่งน้ำมีผักตบชวา ชาวบ้านสามารถนำผักตบชวามาผลิตเป็นกระดาดสาเพื่อใช้ผลิตดอกไม้จันทน์ภายในหมู่บ้าน ถ้าเหลือก็จำหน่ายไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง มีการปลูกพืชผักสวนครัวบนที่ดินที่เป็นจุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ของชุมชน โดยอาศัยแหล่งน้ำที่เพียงพอ เป็นต้น

- ปัจจัยด้านภูมิปัญญาที่สามารถนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม อันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความสำเร็จอย่างยั่งยืน เป็นหลักพอประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า โดยใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้กับวัสดุที่เหลือใช้ได้แก่ใยกล้วย สามารถทอผ้าจากใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และภูมิปัญญาด้านการจักสานโดยทำไม้กวาดจากทางมะพร้าวและหญ้าขัดมอน เป็นต้น

- ปัจจัยกระบวนการจัดการชุมชนที่มีประสิทธิภาพเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยดำเนินการจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการ มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน และระบุขอบเขตงานอย่างชัดเจน นอกจากนั้นอาจต้องมีการกำหนดสถานที่เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมในการทำกิจกรรมอันเป็นสัญลักษณ์ทางกายภาพด้านการจัดการ รวมทั้งมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวางแผนโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค นำไปสู่การกำหนดวิธีการจัดการรายจ่ายเพิ่มรายได้อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม จากนั้นทำการกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานในรอบต่อไป เป็นหลักความมีเหตุผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ปัจจัยจากการบูรณาการของหน่วยงานในทุกระดับ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมบัญชีสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยการวางแผนและเชื่อมโยงการทำงาน ภายใต้ขอบเขตความรับผิดชอบที่แตกต่างกันโดยเกื้อหนุนการทำงานซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดการผนึกพลังขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ อย่างยั่งยืนของชุมชน อันส่งผลต่อกายภาพในการออม เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการจัดการรายจ่าย และเพิ่มรายได้เชิง บูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการดำเนินกิจกรรมการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้ 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการดำเนินการบันทึกบัญชีครัวเรือน 2) กิจกรรมการดำเนินการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ และ 3) กิจกรรมการหาแนวทางการพัฒนาออมทรัพย์ สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปแนวทางการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

1.สร้างความตระหนักและการยอมรับถึงประโยชน์จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนซึ่งจะแสดงพฤติกรรมในการใช้จ่ายในครัวเรือน โดยชุมชนมีความเข้าใจและรู้จักตนเองจากการบันทึกบัญชีครัวเรือน ชุมชนมีความเข้าใจและรู้จักชุมชนของตนเองจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และการวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค ของปัจจัยภายนอกชุมชน

2.กำหนดแผนกิจกรรมเพื่อดำเนินการลดรายจ่ายตามข้อมูลของการบันทึกบัญชีครัวเรือนการนำข้อมูลจากการบันทึกบัญชีครัวเรือนชุมชนเป็นแนวทางในการกำหนดแผนกิจกรรมลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และแผนกิจกรรมการเพิ่มรายได้อย่างสมเหตุสมผลโดยอยู่บนพื้นฐานของการคิดอย่างเป็นระบบด้วยการวิเคราะห์ TOWS Matrix โดยการแก้ไขจุดอ่อน และหลีกเลี่ยงอุปสรรคโดยเสริมสร้างและใช้จุดแข็งรวมทั้งฉกฉวยและใช้ประโยชน์จากโอกาสภายใต้บริบทของชุมชน เพื่อให้มีความเป็นไปได้สูงในการนำแผนไปดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ได้แก่

2.1 กิจกรรมลดรายจ่าย ได้แก่

- แผนกิจกรรมลดรายจ่ายด้านอาหาร โดยการปลูกพืชผักสวนครัวที่มีความทนทานต่อโรคและเป็นพืชที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน
- แผนกิจกรรมลดรายจ่ายด้านอุปกรณ์และของใช้ ได้แก่ การผลิตน้ำยาล้างจาน และการผลิตน้ำยาซักผ้า โดยการฝึกอบรมและปฏิบัติการในการผลิตน้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้า โดยใช้มะกรูดเป็นวัตถุดิบหลักซึ่งสามารถจัดหาได้ภายในหมู่บ้าน การดำเนินกิจกรรมตามแผนใช้กระบวนการรวมกลุ่มในการดำเนินการ
- แผนกิจกรรมลดรายจ่ายด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ การดำเนินการกิจกรรมการลดรายจ่ายค่าน้ำมันรดโดยการณรงค์ใช้จักรยานและการเดินเท้าแทนการใช้รถจักรยานยนต์ ณรงค์ลดค่าใช้จ่ายในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยรณรงค์ใช้การกระตุ้นผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นใช้การรณรงค์ผ่านเวทีประชุมหมู่บ้าน ได้แก่การประชุมเพื่อรับเบี่ยเลี้ยงผู้สูงอายุ และการประชุมโครงการออมวันละบาท
- แผนกิจกรรมลดรายจ่ายด้านอุปกรณ์การเกษตร ได้แก่ กิจกรรมลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมี โดยการรวมกลุ่มลงทุนและลงแรงในการทำปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกัน
- แผนกิจกรรมลดรายจ่ายด้านค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ กิจกรรมลดรายจ่ายค่าห่วย และกิจกรรมลดรายจ่ายค่าปุ๋ยและค่าสุรา โดยการรณรงค์ลดความถี่และจำนวนเงินในซื้อใช้ การรณรงค์ผ่านเวทีประชุมหมู่บ้าน

2.2 แผนกิจกรรมเพิ่มรายได้

การหารายได้เสริมนั้นควรอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่หรือชุมชนมีความสามารถทำได้ ทั้ง 2 หมู่บ้านดังนี้

บ้านสารภีชัย

- กิจกรรมผลิตกระดาดจากผักตบชวา ชุมชนได้รับการอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการในการผลิตกระดาดผักตบชวา และในอนาคตชุมชนมีแผนจะดำเนินการผลิตและแปรรูปเป็นดอกไม้จันทน์ ใช้ภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง
- บ้านสารภีชัย ผู้สูงอายุที่ยังมีความรู้เรื่องการทำไม้กวาด ยังคงทำไม้กวาดใช้เองในครัวเรือน ซึ่งเป็นไม้กวาดทางมะพร้าว ไม้กวาด

จากต้นหญ้าขัดมอน และยังได้ผลิตขาย ภายในหมู่บ้าน เพื่อหาอาชีพเสริมให้กับครอบครัว อีกทั้งเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่ได้รับมาจากรุ่นพ่อแม่ และถ่ายทอดให้แก่คนในครอบครัว ให้ช่วยกันทำเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นรายได้เสริม

- การผลิตโครงฟางหรือจากฟางข้าว ชุมชนร่วมประชุมหาแนวทางร่วมกันในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฟางข้าว เนื่องจากในอดีตชุมชนจะขายฟางข้าวเพียงกิโลกรัมละ 50 สตางค์ ดังนั้นชุมชนจึงมีความเห็นร่วมกันเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากฟางข้าวโดยมีแนวคิดในการทำกระดาษจากฟางข้าวและโครงฟางหรือจากฟางข้าว ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านได้ทำการประสานขอความช่วยเหลือด้านองค์ความรู้กับสำนักงานพัฒนาชุมชน

บ้านไร่ป่าคา

- การนำโยกล้วย มาผลิตเป็นผ้าทอโยกล้วย บ้านไร่ป่าคาส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาด้านการทอผ้า ดังนั้นจึงนำเอาภูมิปัญญาที่มีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยการประยุกต์นำเอาต้นกล้วยที่มีการปลูกทั่วไปตามหัวไร่ปลายนามาผลิตเป็นเส้นใยย้อมสีธรรมชาติ และทอเป็นผืนสามารถนำไปแปรรูป สร้างอาชีพเสริมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้อีกช่องทางหนึ่ง
- ดำเนินการรณรงค์การสร้างรายได้จากกิ่งไม้ลำไยเพื่อจัดตั้งกลุ่มสร้างเงินจากกิ่งไม้ เป็นแนวทางเสริมรายได้อีกทางหนึ่ง ที่ทางทีมวิจัยและคณะกรรมการเห็นว่าทางชุมชนสามารถทำได้
- ขยายกลุ่มผลิตพริกเกลือ มีการรวมกลุ่มของแม่บ้านไร่ป่าคา
- เพิ่มข้อมูลจัดทำเว็บไซต์ เช่าพื้นที่ และโดเมน ชื่อ www.banraipaka.com เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา บ้านไร่ป่าคา มีการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงวัว โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มโคขาวลำพูน” เพื่ออนุรักษ์วัวพันธุ์ท้องถิ่น และเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

3.การดำเนินการตามแผนการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้โดยการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้ปัจจัยทางกายภาพของชุมชน โดยเน้นการใช้ทรัพยากร เครื่องมือและอุปกรณ์ และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน เสริมประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม

ภาพที่ 1 จัดงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการ

บุคคลต้นแบบ บ้านไร่ป่าคา

นางสร้อยฟ้า สุขใจ
บ้านเลขที่ 14 หมู่ 13
บ้านไร่ป่าคา ตำบลท่าตุม
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
บัญชีครัวเรือน

“ทำบัญชีครัวเรือนมาตลอด เพราะเป็นช่วงเสริมสวย มีรายได้ทุกวัน การทำจะทำให้อร่อย รับทุกวัน บางวันมีรายได้เท่าไร ตนทุนซื้อของ แต่ละเดือนเป็นเท่าไร ได้กำไรเท่าไร ใหญ่เท่าไร ฐานะจ่ายมากขึ้น ฐานะจ่ายที่ไม่จำเป็นก็สามารถคุมได้ อย่างเช่นเสื้อผ้าที่ไม่จำเป็นก็จะไม่ซื้อ”

สุแก้ว อุปธันธ์
บ้านเลขที่ 13 หมู่ 13
บ้านไร่ป่าคา ตำบลท่าตุม
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

อายุมากแล้วแต่ก็ยังทำบัญชีครัวเรือน

“ทำบัญชีครัวเรือนแล้วดี สิ่งที่ไม่สมควรจ่ายก็ประหยัด สอนคิดเงินใจได้ดี สอนให้ประหยัด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ได้รายรับเล็กๆ น้อยๆ ก็จัดบันทึก วันไหนหายไปซื้อของ ก็ถามขายว่าวันนี้จ่ายกับเขา ก็ลดลงทุกวัน และจะทำไปเรื่อย ๆ”

โดยภาพนี้ การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้เป็นไปตามแผนการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ตามกลุ่ม อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมมี นายสุระชัย และนางสุระชัยพรพรหม รับผิดชอบ โดยเป็นงานสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประสานงานกับทีมวิจัย ตามศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มรายได้ 2553

ภาพที่ 2 ไลน์แสดงบุคคลต้นแบบในการบันทึกบัญชีครัวเรือน

4.การดำเนินการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนต้องมีพื้นฐานความเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีผู้นำที่มีความเสียสละและมุ่งมั่นส่งเสริมกระบวนการกลุ่มให้มีความเข้มแข็งด้วยการเน้นการมีส่วนร่วมแบบฉันทามติ

5.วางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ในรอบการดำเนินงานต่อไป พร้อมทั้งกำหนดแผนกิจกรรมหรือมาตรการกระตุ้นใจให้ชุมชนดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ส่งผลให้เกิดการออมอย่างยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาธิการ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ต้องทำงานในรูปแบบของเครือข่าย และวางแผนดำเนินงานร่วมกัน โดยไม่แยกส่วนกัน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่การสร้างความรู้ความเข้าใจและความเข้าใจให้แก่ชุมชนถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อย่างเป็นรูปธรรม เริ่มตั้งแต่การทาบัญชีครัวเรือน การนำข้อมูลจากการลงบันทึกบัญชีครัวเรือนไปสู่การกำหนดกิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ชุมชนและพยายามผลักดันให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็งด้วยตนเอง โดยยึดหลักการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และใช้ทุนทางทรัพยากร ทุนทางภูมิปัญญา รวมทั้งทุนทางสังคมภายในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่ม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการของชุมชนตำบลท่าตม

6.2.1 กิจกรรมการลดรายจ่ายบางกิจกรรมจะสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมอาจมีความจำเป็นที่ต้องนำความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ผสานกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นและวิถีชีวิตที่เป็นอยู่อย่างกลมกลืน

6.2.2 กิจกรรมการเพิ่มรายได้ โดยใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น มาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมอาจจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

6.2.3 กิจกรรมการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตำบลท่าตมต้องอาศัยทรัพยากรและวัตถุดิบที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรม โดยเน้นการผลิตเพื่อใช้หรือจำหน่ายภายในชุมชน เมื่อมีจำนวนการผลิตที่เหลือมาก จึงกระจายสินค้าไปยังชุมชนรอบข้าง

6.2.4 ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมการจัดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ จะต้องแสดงบทบาทในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง [6] เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเกิดการตื่นตัวตลอดเวลา และลงมือปฏิบัติภารกิจบัญชีครัวเรือนจนเป็นนิสัย ซึ่งจะนำไปสู่การบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อย่างยั่งยืน

6.3 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 การพัฒนาความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน

6.3.2 การศึกษาและการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการแปลงเงินออม สู่โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวม

6.3.3 ศึกษาแบบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตในสังคมเมือง

7. กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องการจัดการรายจ่าย และเพิ่มรายได้เชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่าตม อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภททุนวิจัยนวัตกรรม ประจำปี 2553 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช)

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อโครงการ ฯ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ช่วยประสานงานจนทำให้โครงการสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพายัพ ที่ให้การสนับสนุนอนุญาตให้คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดได้ดำเนินการโครงการจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีและโครงการนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านบ้านสารภีชัย และบ้านไร่ป่าครุ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนในดำเนินการโครงการจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] คลังปัญญาไทย. 2554. “เศรษฐกิจพอเพียง”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://sufficiencyeconomy.panyathai.or.th/>. (วันที่ค้นข้อมูล : 21 กันยายน 2554)
- [2] กระทรวงมหาดไทย. 2543. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และ เศรษฐกิจชุมชนของกระทรวงมหาดไทย. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, กรุงเทพฯ.
- [3] ใต้ทอง สิงห์รา. 2551. อบรมนักเรียนทำบัญชีครัวเรือน. โรงเรียนชุมชนบ้านหนองบัวระเหว. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.thai_school.net/ (วันที่ค้นข้อมูล : 23 มิถุนายน 2552).
- [4] ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2550. ครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.baac.com> (วันที่ค้นข้อมูล : 23 มิถุนายน 2552)
- [5] พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และ พสุ เดชะรินทร์. (2542). การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] Bartol ,Kathryn M.,and Manartin,david C. (1998). Management.3rd ed. McGraw-Hill.